

"Niyetim, orada 'ziyaretçi' olmamak"

İnci Eviner, 'Biz, Başka Yerde' isimli çalışmasıyla, temeli tarihî bir Çin bedduasından gelen 'Garip Zamanlar Göresin' teması ile yapılacak 58'inci Uluslararası Venedik Bienali Türkiye Pavyonu'nda yer alacak. Eviner'i atölyesinde ziyaret ederek, üzerinde çalıştığı eseri üzerine söyleştik. Sanatçı, yapıtı için konuşurken, niyetinin orada 'ziyaretçi olmamak' olduğunu ve 'Yeryüzü ile Dünya arasındaki sıkışmışlık derdini tanımlamaya çalıştığını' vurguluyor.

EVRİM ALTUĞ evrimaltug@gmail.com

Venedik Bienali 58. Uluslararası Sanat Sergisi, bu yıl 11 Mayıs–24 Kasım arasında, antik bir Çin bedduasına yaslanarak *'Garip Zamanlar Göresin / May You Live in Interesting Times* başlığı ile, küratör Ralph Rugoff imzasıyla izlenmeyi bekliyor.

Bu kapsamda İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV) koordinasyonunda ise, Fiat'ın sponsorluğunda gerçekleştirilen Türkiye Pavyonu'nda, İnci Eviner'in *Biz, Başka Yerde* başlıklı yapıtı sergilenecek. Bienal ana mekânlarından Arsenale'deki Türkiye Pavyonu'nda görülebilecek. Serginin küratörlüğünü, Zeynep Öz üstleniyor.

Projesi için pavyonu bir sahneye dönüştürecek Eviner'in iki sene evvel taşındığı, İstanbul Hasköy'deki atölyesi, adeta bir imge serasını andırıyor. Camii, sinagog ve kiliselerin martı, çocuk ve kedi köpek sesleriyle, deniz motorlarının yerel esnaftan gelen emek takırtılarıyla kaynaştığı tarihsel bir muhit burası. Sanatçının, eski ve yeni tarihli, iki ve üç boyutlu, organik veya sayısal türlü yaratı örneği, pek çok bilimsel, kültürel ve elbette sanat tarihsel referans yayının sarmaşığına, bu devasa atölyede sizi tüm tahayyül bereketiyle, merakınız derinliğince içine çekiyor.

13'üncü Sharjah Sanat Bienali'nde *'Beuys Underground'* isimli, dijital, dramaturjik ve estetik harmandaki, Türkiye'deki 15 Temmuz vakasına da politik göndermeli, özel ödüllü yapıtı (2017) vesilesi ile birlikte olduğumuz sanatçı, basın bülteninden de feyz alarak aktarırsak, Venedik Bienali'nde bu kez de, bir *sahne* üzerinde, elbette yine kendi çizdiği desenlerden yola çıktığını ve yeniden biçimlendirdiği mimari öğelere, videolara, ses yerleştirmelerine ve objelere yer vererek, yine farklı duysal ve görsel katmanlar oluşturacağını belirtiyor.

Eviner, eser üretim sürecinde ileri attığı adımlar kadar, onlar adına ve uğruna geri çekilebilmeyi de biliyor. Sponsorluğunu Fiat'ın üstlendiği, SAHA'nın da destekçisi olduğu projesi için, geçtiğimiz günlerde küratör Öz ile İKSV binasında 'tıklım tıklım' bir sunum da yapan Eviner ile Öz, bu sırada 2013'teki İstanbul Bienali'nde Galata Rum Okulu binasında *sunduğu 'Ortak Eylem Aygıtı: Bir Etüt'* isimli çalışmanın yanı sıra, sanatçının 2010 tarihli *'Parlamento'* ve 2009'da izlediğimiz *'Harem'* isimli işlerine de göndermede bulunuyor.

Atölyesinde, desenleri, video yerleştirme taslak-numuneleri ve yepyeni üç boyutlu yapı(t)arını tek tek paylaşıp onları sayfa sayfa, birer sır gibi, güven ve içtenlikle bize doğru çevirirken, yaşadığı zihinsel ve duygusal yoğunluktan da sakınmayan Eviner, bir yandan bizimle konuşurken, bir yandan da gözleriyle, gördükleriyle, aklından geçen onca varlıkla, adeta dertleşircesine konuşuyor...

Bir ara bilgisayar ekranında en son video-desenlerini de bizimle paylaşan sanatçı, özellikle sesi bir malzeme ve kurgu kaynağı olarak değerlendirmesinin bu projede ne kadar tayin edici olduğunu vurguluyor.

Biz de cehaletimize sığınıp, utanarak aralarda söze karışıyoruz..

Bu tıpkı, bebek bekleyen bir kadınla, bebeğin de nabzını gözeterek, sakince, dikkatle konuşmaya benziyor.

Gördüklerim akabinde aklım hep psikiyatriye kayıyor. Bu gördüklerimize 'bi-polar' imgeler mi demeliyiz sizce?

Diyemeyiz; çünkü böyle dersek çok tanımlamış oluruz. Bu bir sanat yapıtı, dolayısıyla bunları kendi 'context'leri (bağlam) içinde görmeliyiz

O 'bütün'ün içinde...

Evet, hepsi birbirine bağlı çünkü: Ses, mekân, her şey birbirleriyle ilişki içinde...

Ama hiçbir şey, orada gelişigüzel mevcut değil...

Değil. Ama, benim bütün işlerimde bir 'delilik' var tabii, ne bileyim, delilik dediğim şey bilinç altından gelen rasyonel aklın sınırlarında dolaşan ve arzu dediğimiz bir şey var, Lacan'dan söz edebiliriz, bu bütün işlerimde var... İKSV'deki basın toplantısında da söylediğim gibi, günlük hayat içindeki jestlerimiz ve ilişkilerimiz, davranışlarımızın politize olması beni çok ilgilendiriyor. Birey ve siyaset arasında bir 'aralık' arıyor ve bütün bunları, oraya yerleştiriyorum ve aralarında sık sık karşımıza çıkan Antigone, kitap okuyan kızlar, köpekler, kuzu, neşe vs. gibi figürler de var. Sanıyorum bunlar benim yıllar içinde oluşturduğum imge-'vocabulary' den çıkan kompozisyonlar.

Biz, Başka Yerde, figürlerin kendi gölgeleri içe dönerek üstlerine düşüyor ve onları mekânsız bırakıyor. Bu her yerde dolaşan hayalî karakterlerin *eksik* olduğunu görüyoruz. Belki de tamamlanmamış bir hikâyenin diğer yarısı, hepsi birlikte olası bir 'tragedya'nın aktörleri gibi... Sanki, gerçekleşmek üzereyken iptal olan bir 'tragedya' var. Bu figürlere yakından baktığımızda, günlük hayat ve duygular, insan ilişkileri, aşk ve nefretten izler görebilirsiniz.

Biz, Başka Yerde / Eskizler
İKSV'nin ve sanatçının izniyle

Basına yaptığınız sunumda, edindiğim izlenime dair aldığım bir not var: "Kendi sığınmacıları olan, ama kendi kendisi de sığınmacı olan bir coğrafyanın, tamamlanmayan, yarım varlıkları..."

Evet. Birer Varlık mı bunlar, yoksa var olmaya çalışan, o 'ara'da kendilerine bir yaşam kurmaya çalışanlar mı?... Bunlar, belli bir hikâyenin kurgusal öğeleri değil ama bir bütün oluşturma çabasındalar. (Giorgio) Agamben'e dönersek, Vatandaş olmakla, yani kanunlar tarafından korunmakla, tamamen çıplak insan olma hali; işte bu ikisinin arasında durmayı seçiyorum. Birinin diğerini henüz dönüştürmediği bir aralık... Aradığım belki de bu....

Agamben de, Hannah Arendt'in 1943 tarihli o '*Biz, Mülteciler*' isimli metninden çok etkilenmiştir. Bu metinde hem biz varız hem sanatçı var hem de ötekiler var. Fakat bir yandan da bunların mekânda dolaşmaları ve ses, bir şekilde onları da daha farklı karşılaşmalara doğru götürüyor. Farklı anlam boyutlarının bu katmanlar arasından ortaya çıkmasını hedefliyorum.

Ve de giderek dramaturji, sizin için bir nevi 'imkân'a dönüşüyor...

Ali Akay'ın çok güzel bir yorumu oldu, çok da zihnimi açtı. Michel Foucault'nun 'Bilme Bilinci'-1974/75 Ders Notları içinde, şöyle bir şey var: '*Oidipus'un hikâyesi hep sonradan geliyor. Önce aksiyon yapıyor, hikâye sonradan geliyor. Hikâyenin bir tarafı hep eksik. Çünkü geçmişleri yok. Şimdi, burada olmak durumundalar.*' Bir hikâye kurma, bir kimlik edinme çabası da değil. İşte, o iki 'ara'; belki de 'askıda olmak' diyebiliriz.

İşlerimin doğrudan doğruya bir şey önermek gibi bir niyeti yok; dolayısıyla sınırlı cümlelerle konuşmaktan kaçınmak istiyorum. Ama bunu konuşma dilinde ifade etmek de öyle kolay bir şey değil. Toplantıda da söylediğim gibi, bu bir yapıt ve ben bunu bir mesaj taşıması veya bir teoriyi örneklemek için yapmıyorum. Dolayısıyla, kendi kendine ayakta kalması ve işlemesi ve anlam üretmesi beklenir. Bu yüzden 'aygıt' diyorum. Bu aygıtın içine pek çok şey koyuyorum ve onu kendi içinde işleyerek bu malzemelerden anlam üretmesini bekliyorum. Kavram ve nosyonların, ışık ve karanlık, korku ve güven, ses ve boşluğun, birbirlerini nasıl etkiledikleri dönüştürdüklerini izlemek istiyorum. Fakat aynı zamanda bunlar da çok 'benden çıkan' şeyler. Yani çok kişisel olan ile toplumsal olanın karşılaşması ve bir etkileşim alanı kurması olarak tarif edebilirim. Ve hayvan her zaman var, görüyorsun, 2000'de yaptığım *Hiçbir yer / Gövde / Burası* fotoğraf serisinde de yine post/kuzu kullanmışım... Belli bir 'vocabulary'm/söz dizinim var. Devamlı kullanıyor ve ondan vazgeçmiyorum.

Ortak Eylem Aygıtı
İKSV'nin ve sanatçının izniyle

Hem bir dil üretiyor ama yine o dilden de kaçınmaya çalışıyorsunuz...

Evet. Zaman zaman içindeyim, çok 'ben', fakat bir yandan da uzaklaşıp belli bir mesafeden bakmak istiyorum...

Çünkü bunların 'kendilerini gerçekleştirme' arzu ediyorsunuz...

Ona olanak sağlıyorum. Bir platform, bir sahne yaratıyorum ve kendi kendilerine bırakarak, (onların) işlemlerini ve bu etkileşimden bir şeylerin çıkmasını istiyorum.

Burada da sizin, bir sanatçı olarak kariyerinizde başından bu yana başvurduğunuz kimi metotlar yine gündeme geliyor: Minyatür geleneği, tasvir meselesi, kesit almak... Bir şeyi etüt etme, etmeme hali...

Sanat tarihinden çok beslendiğimi söyleyebilirim. Alegoriler, daima ilgimi çekmiştir. Görsel imgeler belli bir anlatının vücuda gelmesini sağlar bu anlam ve imge arasındaki boşluklar ve gerilime yakından baktığınızda temsille ilgili kimlik politikalarına doğru ilerlemeniz mümkün.

Uzun zamandır ürettiğim yarı mitolojik hayali figürler var bu işte de... Özellikle bu videolarda kâhinler, büyücüler, kötüler, âşıklar, tevekkül edenler, bir balinanın karnından çıkanlar vs. olabilir... Bir yandan görsel dilin sınırlarını aşındırmak, öte yandan yapıtın kendi içinde tutarlılık sağlaması önemli.

Sahne önü kadar, ardını da aynı saygınlıkla ka'ale alıp, doğru tasvir etme ihtiyacı, bunu teşhir edebilme... Bak, burada gördüğün varlığı üreten bir yokluk da var, üstte gördüğünün bir de altı var diyebilme hali...

Burada çok sert çatışmalar ve çelişkiler var. Bunlar bir şekilde, yaşadığımız dünyadan geliyor ve elbet Türkiye'den.

Türkiye, zaten yarım bırakılmışlıkları üzerinden kendi yazgısını tamamlamış bir yer.

Arendt'de "*Biz Mülteciyiz*" yazısında kendi durumunu ve konumunu da eleştirir. Ve o aslında, 'mülteçiden sonra' mültecilik, yeni bir tarihsel bilincin paradigmasıdır. Hayli paradigmatik bir kopuştur. İnsan, felsefi olarak başka türlü tanımlanmaya başlamıştır. İşte o kopuş anına geri döndüğüm zaman, Arendt'i buldum. Bütün bu okumalar, yolumu aydınlattı ve içinde yaşadığım dünyanın çelişkilerini daha net görmemi sağladı.

Geri kafalılık olarak almayın ama, ben yapıtlarınızla baş başa kaldığımda her daim varoluşçu bir kaygı içinde buluyorum kendimi...

Var tabii. Bir varlık alanı yaratmaya çalışıyorum. Ama bu varlık alanında, bugünün ihtiyaçları, aciliyeti ve geçmişin ağırlığı, kopukluğu o kadar yüklü ki; bütün bu kontrastlar içinde bir varoluş ânı. O 'an'da aşk var... Tüm o duygusal patlamalar, şefkat var...

Çünkü bu varlıklar, kendilerini tarif ettikleri anda öldüreceklerini biliyorlar...

Bildiğimiz konuşma dili yine bizi tuzaklara sürüklüyor. Konuşurken, kapıları açık bırakmaya çalışsam da zorlandığım kesin.

Bazen, kelimelerin eski ifade biçimleri daha etkili oluyor. Hapishane değil, 'Mapushane' deriz örneğin. Projenizde de önemli bir 'içerisi-dışarı' tecrübesi var. Akıl hastanelerinde de benzeri durumlar yaşanır. İçeridekiler dışarıdakilere, dışarıdakiler içeridekilere bir süre sonra farklı bakıp başka davranmaya başlarlar... Belki kıskançlıktan, 'deli'lik yaftası yapıştırır ya da

içeriden çıkanları damgalarız. Yapıt tasarımınıza baktığımızda da aklıma 'onlar'ı görüş günü, ziyaretçi olma hali geliyor. Hem içeride hem dışarıda hissettiğim bir proje bu. İçeri girdiğimizde bir tür ayrıcalık yaşayacağız ama aynı zamanda da sanki birilerine ayrımcılık yapacakmışız gibi geliyor bana.

Ama benim niyetim, tabii kendimiz: Orada olmak. Orada ziyaretçi olmamak.

Özdeşleşmek...

Tabii ki. Yaptığım her iş insanları içine alsın, büyülesin, baştan çıkarsın isterim. Orada alsın, duvara tükürsün isterim... Her zaman... *Harem* de öyle idi. Hepsi öyledir. Yani, önce eğlenceli bir şey gördüğünü zannediyorsun. Sonra içine girdikçe ne kadar acı verici olmaya başlıyor ve kendi acılarıyla nasıl yüzleştiğini görüyorsun. Bu duyguyu ne kadar insanlara geçirebilirim bilmiyorum ama arzum budur.

'Pavyon' fikrini de eleştiriyor musunuz?

Ulusal kimliklerin çoktan aşınmasıyla birlikte, Giardini'deki ülke pavyonları oldukça nostaljik mimari örnekler olarak kaldı. Bazen bir ülkenin küratör ve sanatçısı başka bir ülkeden olabiliyor. 20 sene önce kimlik politikaları ulusal ve milli kimlikler üzerinden kuruluyordu. Son yıllarda özellikle Amerika'yı siyahi sanatçılar temsil etti ve Avusturalya pavyonunda Aborjinler yer aldı. Dünyada elbette kimlik krizi bitmedi ama boyut değiştirdi. Bu tür biennallerde sanatçıların ortaya koyduğu farklı bakış açıları ve yapıtlarındaki eleştirel boyut bize kimlik politikalarını taze bir zihinle tartışmanın yollarını açıyor. O yüzden ben ulusal pavyonları tarihsel bir nostalji olarak görüyorum

Ben, Venedik Bienali'nde, hayatımın en iyi işlerini gördüm ve beni çok etkiledi. Yıllar önce, gençken Louis Bourgeois'nın bir işini görmüştüm ve çok etkilenmişim ve cesaret almıştım onun işlerinden. Venedik Bienali benim için budur. Başkaları için nedir, ben bilemeyeceğim. Ha, temsil meselesini soruyorsan, memleketimi seviyorum. Beni, seni, kendimi temsil ediyorum. Keşke iyi bir şeyler olsa da hepimiz sevinebilsek. İyi sanat yapmak, insanların ruhunu yükseltmek isterim ben, iyi yapıtlara baktığımızda bunu hissediyorum. İstiyorum. O yüzden sanata bakmayı seviyorum.

Peki ürettiğiniz bu oluşum için bir nevi 'laboratuvar' ifadesini kullansak, bu sizi korkutur mu?

Tabii, değil, hiç değil. Burası gelip geçici, duyuların ve duyguların sınırlarını aşındıran, genişletmeye çalışan bir 'habitus'. Bir deneyim alanı. Bunlar çalışıyor burada. Herkes çalışıyor. Ama, acı da var... 'Queer' de var... Transseksüel oluş da var, adamın acısı da var... Laboratuvar değil, evet onu yapan çok farklı sanatçılar var ve yaptıkları işe laboratuvar diyorlar. O ayrı. Hiç öyle bir şey değil.

Peki üretiminizde 'dijital--desen' var mı?

Hayır. Ama, neticede görüntü tabii ki. Sonunda dijital görüntü, videolardan yola çıkıyoruz. Fakat kurgularken, bunların kâğıt üzerine çizilmiş desenlerle buluştuğu bir noktaya yerleştiriyorum

Çağdaş müzik kompozisyonu kadar rastlantısal mı, yoksa bir klasik beste gibi sağlam mı bunlar?

İkisi de değil: Sadece, bunlara birer olanak tanımak, kendimi dışarıda bırakarak bunları işler hale getirebilmek için bazen aracı oluyorum. Bazen de bütün bunlar nereden çıkıyor? Elbette ki bilinçaltından. Yani bu iki farklı mesafe var ya, hani Foucault'da da vardır bu: İçinde/dışında olma hali... Bazen yaptığımız işle yüzümüzü siler, yok ederiz. Bazen de bir şeylerin ağırlığı ya da tarihin yükü altında ezilir gideriz.

Yani belki, senin basın toplantısındaki o 'kamusallık' ile ilgili soruna gelirsek, burada 'benim derdim' olmaktan veya 'öteki'nin de bilmediği başka, 'elsewhere'/başka bir yerde yeni değerlerde buluşuyoruz.

Hem burada olmak hem de olmamak... Zaten eski işlerinizden beri karşımıza çıkan bir hâl...

Evet, bunu önemsiyorum. Bilinçaltımda ne olduğunu merak ediyorum. Bununla uğraşıyorum. Yaptığım bütün o işler, hakikaten o arzudan, içeriden geliyor. Öte yandan ben ve dünya arasında bir çekişmenin öznesi ve sahnesi oluyorum.

Yani içkin olana duyduğunuz ile aşkın olana duyduğunuz saygı arasında bir fark yok...

O içkin olan konusunda, dediğim gibi desen hep buna aracılık eden bir şey. O, içtenliğimiz, yaratma ile kurduğumuz doğal ilişki. Sanatçı kimliğimizi bir eyleme dönüştürme aracı.... Onu doğal tutan, sürekli kılan, altı yaşımdan beri yaptığım pratik, yani desen. Dolayısıyla o desene bıraktığımda, bunlar çıkıyor. Ve bunları realize ederken, desene, oyuncularla yaptığım provalarda tekrar dönüyorum. Kendi modellerimi yaratıyor ve harekete geçiriyorum.

Sizin aktardığınız üzere, (Hieronymus) Bosch ve Pieter Bruegel üzerinden, yazar Orhan Pamuk'un da size imâ ettiği türde, bir 'sahneleme' var.

Sahneleme var ama, geçmiş ve şimdi ve gelecek arasında kanallar açan bir sahne...

Çünkü saçma ile aklî olanı, aynı an içinde tecrübe ediyoruz. Peki bundan kaçınmıyor muyuz? Buna maruz mu kalıyoruz?

Evet. Ama maruz kalmıyoruz. Yani, büyük bir acıyı *ilk kez* deneyimlemek ile acının teori arasında bir geçiş, bir ara alan ya da korkularımıza henüz bir isim vermediğimiz bir ara alan arıyorum.

Kendi '*Dasein*'ımı tanımlamaya çalışıyorum; yani yeryüzü ile Dünya arasında sıkışmışlık ile ilgili derdimi.

Sanırım feyz aldığınız şey, biraz da rüyanın özgürlüğü... İşlerinizde hissettiğim en yakın an, duygu durumu, rüyadaki o beklenmeyen durum... Peki bunu sürreal olarak da mı nitelemeliyiz?

Böyle diyemeyiz, çünkü Sürrealizm aslında yaratılmış imgelerle alakasız yeni, yadırgatıcı yeni imgeler kurmak, şeylerin alâkasız bir şekilde bir araya gelişi. Halbuki ben, henüz *bilmediğim* bir şeyin peşindeyim. Rüyalarım bu kadar zengin değiller aslında. Sen böyle düşünüyorsun. Çünkü bunlar, beklenen ile beklenmedik arasında bildiğimiz ve henüz bilmediğimiz arasında oluşan gedikler.

Toplantıda ekibinizdeki çağdaş dansçı genç ekibe, 'dansla ilgili ne biliyorlarsa unutmalarını' tembih ettiğinizi aktardınız. Aynı şeyi, politika, tarih, felsefe, tüm 'izm' ve ideolojiler ve sanat adına da yapıyor musunuz?

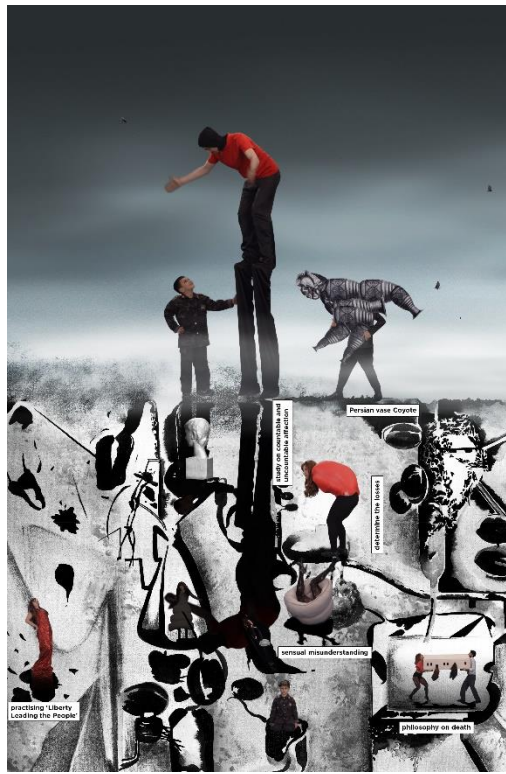
Bütün bu günlük jestler nereden, kimin için diye soruyorum. Dansın estetize ettiği bedensel jestlerin de bir hafızası var ve ben bu ehlileştirilmiş dilden uzak durmaya çalışıyorum. Onun yerine, anlık duygu sıçramalarının yarattığı yeni ve taze bir beden dili bulmaya çalışıyorum. Bu dilin içinde klişeler, temsiller var ve onların başka bir şeye dönüşme potansiyeli için alan açıyorum. Yani böyle bir bedensel genişlemeyi de öngörmek istiyorum. Bu bana daha özgür bir hareket alanı açıyor. Böylece, hazır bulduğum beden dilini tersine çevirebiliyor ya da temsil ettiği şeyleri

sorgulayabiliyorum. Soruna dönecek olursam, sanat bütün bu saydıklarını sorgulamanın da bir yolu elbet.

Buradan hareketle kişisel sanat tarihinizde 'ölü' değil, ama diri olanın cerrahisine yöneldiğinizi mi söylemeliyiz?

Ölüden kastettiğin, sanat tarihi ikonografisi ise, onlardan hiç vazgeçemem. Çağdaş sanatçıların düşündüğü gibi, hiçbir zaman gökten indiğimi düşünmüyorum. Ne yaparsan yap, seni geçmişe, resim tarihine bağlayan bir şey var. Çünkü ben imgelerle uğraşıyorum. Bunu reddetmenin hiçbir manâsı yok. Ama bunu bilinçli kullanmak ve sorgulamak, çok anlamlı bir şey. Yani, sanat tarihini bilmek ve çalışmak önemli.

Örneğin *Beuys Underground / Yeraltında Beuys* isimde (2017) hafızasını kaybetmiş bir topluluk kendilerine sanat tarihinden resimlere bakarak bir kimlik yaratmaya çalışıyorlar. Alegoriler kurup, simgeler yaratıyorlar. Biz ise, yeniden icat etmeye, parçaları bir araya getirerek yapay bir kültür oluşturmaya çalışıyoruz. Çünkü geçmişimizi sürekli siliyoruz. Bu iş 15 Temmuz'dan sonra yapıldı. Belirsiz bir gelecekle silinmiş bir geçmişin tam arasında kaldığımız bir şimdiki zamanda...

Yeraltında Beuys
İKSV'nin ve sanatçının izniyle

Tabii ki, sizinle o konuyu biz gündeme getirmiştik.
(<https://www.unlimitedrag.com/single-post/Yeraltindaki-Beuys>) Diğer yandan, bir yanıla da, projenin taslağının kafamda yarattığı tarih ve imaj beni İstanbul Taksim Meydanı'na, Atatürk Kültür Merkezi'ne, oradaki bayrağa ve elbette 2013 Mayıs'ına, Gezi Direnişi'ne sevk ediyor... Bir 'karşı kültür merkezi' var orada...

Hayır, 'habitus' diyorum buna. Orada birileri yaşamış bir yaşam alanı. AKM'ye nasıl geldin, anlamadım.

Aslında, fikri cisimleştirme durumu gibi...

Fikri, düşünceyi, duyguları, durumları... duyuları. Görsel bir deneyim yaratmak tabii ki çok önemli.

Çizginin yapabildiğini nefesle, sesle yapabilme hali...

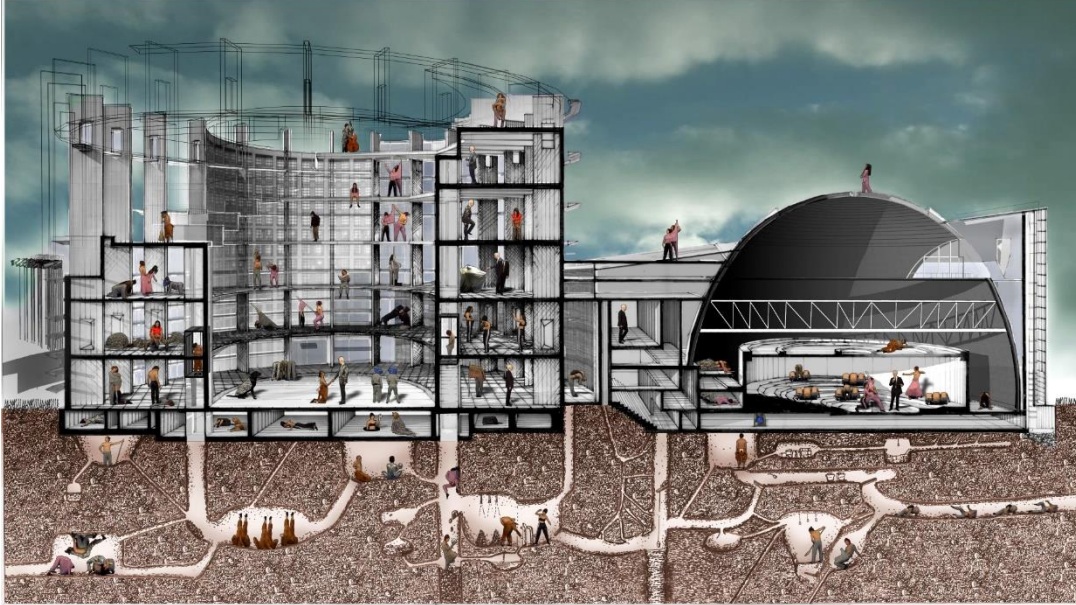
Evet. Dışarıdan giydirmemek, anlamı dışarıdan dayatmamak... Tepeden tanımlamamak. Onun yerine hareketi çok daha içeriden, içsel bir ihtiyaç olarak yakalayabilmek.

Ve bu bir müzik değil, bir nevi iletişimi işitiyoruz, değil mi?

Biz şimdi başlı başına bunlara hayat katan bir ses ile karşılaşyoruz. Ama, bu temsilî bir çalışma olmadı. Bunların seslerinden yararlanarak, dijital olarak yeniden, yapay seslerle yeniden bir üretim oldu.

Projenizde sizi *Biz, Başka Yerde* noktasına getiren mimarî aşamaya nasıl vardınız?

'Harem' ile. Orada mimarî bir kesit vardı, mimarînin politik temsilleri ile çok ilgiliydim zaten. Bu konuda çalışmayı seviyorum... Arkasından 'Parlamento' geldi ve özellikle modernizmin ikon-mimarî örneklerine baktım. Mimarî planların, çizimlerin politik temsilleri ile ilgilendim. Ve bunlar giderek, üç boyuta dönüştü. 13'üncü İstanbul Bienali'nde de, 'Ortak Bir Eylem Aygıtı'nda, zaten *Modern Düşüşün Bakımı* adlı videomdan türedi.

Parlamento
İKSV'nin ve
sanatçının izniyle

Peki Türkiye Pavyonu çıkışında olacak olanlar için ne denebilir? Kalıcılığı, geçiciliği? Bu tecrübenin bizde bırakacağı hatıra, üreteceği hafıza için neler düşünülebilir?

Bu yapıttan ne beklediğimi soruyorsan; bir kere kendim, yaptığım işten etkilenmek isterim. Umarım siz de etkilenirsiniz. İzleyiciyi önce bu yerleştirmenin içine çekmek, sonra da dışarı fırlatmak isterim... Bu bir yaşanmışlık tecrübesi... Uyandırmaya ya da hatırlatmaya çalıştığım hafıza, sizin bedeninizde kendine bir hareket alanı bulsun isterim. Farklı duyguları, aynı anda yaşatacak şeyleri, yapıtlarda deneyimlemek isterim.

Aklıma Lewis Carroll'un tanınmış romanındaki küçük Alice'in, o gizemli tünelden geçtiği an geldi...

Şimdi tabii, bunları ortaya koyduğun zaman, izleyiciler farklı kültür ve kişilik yapılarına sahipler ve bir sürü şeyi de sende olduğu gibi tetikleyecek bu. Fakat sonunda istediğim şey, tabii şu: Kendi hayatını kursun ve senin başka şeyleri düşünmene izin vermesin.

İzleyicinin paradigmasına yenik düşmesin... Bir 'terminal' ise, terminalliğini bilsin...

Yenilmesin, yoksa onun sonu yok. Sanat yani... Yapıt. Onu şuna veya buna yani olmadığı bir anlam yükü altında kalmamalı. Bu aşırı yorum gerçekten yorucu... O kendisi, orada kendi için bir varlık olsun isterim.

Peki o zaman, bunu bittikten sonra nasıl kayıt altına alacağız? Belgeselle mi, münazara ile mi, münakaşa ile mi, metinle mi?

Kayıt altına almamız gerekmiyor. Yaşanmış ve bitmiştir...

Belki klişe ama sormadan yapamayacağım. Işık-gölge oyunu üzerine fikriniz nedir?

O 'iki arada bir derede' oluş hali ile ilişkiliyim.

Sizdeki bu pratik, dünya genelinde gördüğümüz, simgesel olanın tene, varlığa ve oradan bilince nüfuz etme ihtiyacının bir neticesi olarak 'dövme' ritüelini aklıma getiriyor.

Ben onunla ilgilenmiyorum ama olabilir. Her şey olabilir... Bir yandan da sen böyle konuştuğunda, acaba diyorum, benim yapıtlar çok mu zayıflar? Kendi kendilerine hiçbir şey üretmiyorlar mı? Çünkü sen onlar hakkında sürekli bir şeyler üretiyorsun...(gülüşmeler)

'Parlamento' isimli işinize atfen sormak istiyorum; bugün bu 'kurtçuk'ların giderek büyüdüğünü, bu yapıyı giderek zorladığını, çökerttiğini bir kehanet gibi izliyoruz.

Evet. Verili kimlik meselesi. Kimlikler yüzünden çıkan savaşlar...

Hep bir 'şimdi'nin mekânı peşinde olduğunuzu söylüyorsunuz. Bu aynı zamanda geçmiş ve geleceğe de bir mesafe koyduğunuzu bize söyleyen bir durum. Ne geleceği ipotek altına almak ne de geçmişin ipoteği üzerinden onun altında ezilmek istiyorum diyorsunuz...

Çok doğru.

O zaman bizim de resimleriniz-eserlerinizin o 'şimdi'lik hallerinde, onları mümkün mertebe rahat bırakmamız gerekiyor. Hatta belki de onların da bizi rahat bırakması gerekiyor... O halde sorumuz şu mu: Olanak ve olasılığı nasıl tasvir etmeli?

Tasvir etmiyorum, ben onların kendilerini gerçekleştirebilmeleri için bir fırsat yaratıyorum. Demek ki onların, doğal, içten bir şekilde ortaya çıkması bu. Zorlama ile değil. Teoriler akıtip, giydirek değil. Sanki onların birer canlı olarak, içtenlikle bizden bir şeyler taşımalarını arzu ediyorum. Ama bir sanatçının bunu kendi kendini bu şekilde tanımlaması doğru değil, Buna izleyici karar vermeli.

İstanbul'un son 30 yılda ürettiği çağdaş sanat birikimine ne ölçüde yakınsınız? Okulları, fuar ve jürileriyle doğru yolda mıyız, yoksa bir illüstrasyon mu bu?

Ama bu sanatçılar ile ilgili olabilir. Kurumlar ne olursa olsun... Hep şu örneği veriyorum: Sovyet Rusya'da bir zamanlar, İlya Kabakov ve onun gibi bir sürü sanatçı, hep yeraltında çalışıyorlardı. Ve

KGB hepsinin peşindeydi. Ve o insanlar bir biçimde sanat yapmanın yolunu buldular. Sanat kurumları yoktu. Dolayısıyla her şeyi de kurumların çarpıklığına ya da yokluğuna bağlamamak gerekir.

Ek Bilgi:

(Kaynak: İKSV Basın)

Biz, Başka Yerde ve Türkiye Pavyonu Hakkında

Biz, Başka Yerde, toplu yer değiştirmelerin sonucunda ortaya çıkan mekânlara dair bir yapıt. Hazırlıkları devam eden sergi, izleyicileri, bu mekânlardaki kişilerin birbirleriyle ve kendi anılarıyla ilişki kurma biçimleri hakkında düşünmeye davet edecek. İnci Eviner'in, yeniden biçimlendirdiği nesnelere ve yarattığı hayali karakterleri çeşitli ses unsurlarıyla bir arada kullandığı bu yapıt, Türkiye Pavyonu ziyaretçilerine kayıp, silinmiş ve başka yerde olma hissini yaşatacak. Türkiye Pavyonu için yaratılan mekân, karakterler ve objeler, Alman siyaset bilimci Hannah Arendt'in 1943 yılında kaleme aldığı *Biz Mülteciler* adlı metinde bahsettiği mücadelelere dair bir anlatı sunacak.

Küratör Zeynep Öz projeyi, "Eviner bu projede mimari yapıyı, video ve canlı performans gibi hareket öğelerini bir araya getiren bir temel olarak kullanarak, daima değişen öznellik oluşumunda göç ve hapsedilme durumları üzerine düşünüyor," ifadeleriyle anlatıyor.

İnci Eviner, *Biz, Başka Yerde* isimli yapıtında farklı disiplinlerden isimlerle birlikte çalışıyor. Projenin mimari tasarımı Birge Yıldırım Okta ve Gürkan Okta'ya, ses tasarımı Tolga Tüzün'e ait. Türkiye Pavyonu'nun içerisinde yansıtılacak videolarda ise performans sanatçısı ve dansçı Canan Yücel Pekiçten, Melih Kırış ve Gülden Arsal yer alıyor. Videoların görüntü yönetmenliğini Aydın Sarıoğlu, post prodüksiyonu ise Cem Gökçimen ve Cem Perin yapıyor. Projenin görsel kimliğinin ve Türkiye Pavyonu'nun açılışıyla birlikte ziyaretçilerle buluşacak yeni yayının tasarımını ise Okay Karadayılar ve Ali Taptık (ONAGÖRE) üstleniyor. Eviner, Kadir Has Üniversitesi, Sanat ve Tasarım fakültesinde öğretim üyesi olarak çalışıyor.

2007'den bu yana İstanbul Kültür Sanat Vakfı'nın koordinasyonunda düzenlenen Türkiye Pavyonu sergisi, İKSV'nin girişimi ve 21 destekçinin katkılarıyla, 2014–2034 yılları arasında Türkiye'nin kullanımına tahsis edilen Arsenale'deki uzun süreli mekânda yer alıyor. 58. Venedik Bienali Türkiye Pavyonu, Fiat sponsorluğunda, TC Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın desteği ile TC Dışişleri Bakanlığı'nın himayesinde ve SAHA Derneği'nin prodüksiyon desteğiyle gerçekleştiriliyor.

Venedik Bienali 58. Uluslararası Sanat Sergisi Türkiye Pavyonu Danışma Kurulu'nda Bilgi Üniversitesi Sanat ve Kültür Yönetimi Bölümü öğretim üyesi Serhan Ada, Suna ve İnan Kırış Vakfı, Kültür ve Sanat İşletmesi Genel Müdürü Özalp Birol, küratör ve İstanbul Modern Müzesi Sanat Danışmanı Paolo Colombo, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Batı ve Çağdaş Sanatlar Anabilim Dalı öğretim üyesi Prof. Dr. Zeynep İnankur ile Arter'in küratörlerinden Başak Doğa Temür yer alıyor.

Biyografiler

İnci Eviner, çizimden yola çıkarak hazırladığı videoların, performatif ve ortaklığa dayanan uygulamaların iç içe girdiği çok katmanlı, geniş bir çalışma alanına sahip bir sanatçı. İşleri çoğunlukla arzunun ve felaketin politikası, öznellik ve öznenin potansiyeli gibi kavramları ele alarak iktidarın özellikle kadın bedeni üzerindeki işleyişini zengin hayal gücüyle yeniden şekillendiriyor. Sanatçının video teknolojileri ve resim geleneği arasında kurduğu karmaşık ilişkiler farklı bir algılama biçimi öneriyor.

İşlerini dünya çapındaki kişisel ve karma sergilerde sunmuş olan Eviner'in davet edildiği başlıca sergiler arasında Sharjah Bienali (2017), AichiTrienali (2016), İstanbul Bienali (2013), Selanik Bienali (2013), Asya Sanat Bienali (2013), Busan Bienali (2010), Şanghay Bienali (2008) ve Venedik Bienali (1997) bulunuyor. İşlerinin sergilendiği müze ve kurumlar arasında DrawingCenter, Philadelphia Sanat Müzesi, Thyssen- Bornemisza Art Contemporary, Musée d'Art Moderne de la Ville de Paris, Massachusetts Güncel Sanat Müzesi, Palais des Beaux-Arts de Lille ve İstanbul Modern yer alıyor.

Sharjah Bienali Ödülü'nün (2017) sahibi Eviner, Headlands Center for the Arts (San Francisco, 2017), Rauschenberg Foundation (Florida, 2017), SAM Art Projects (Paris, 2010), Muséed'art contemporain du Val-de-Marne (Vitry-sur-Seine, 2009), Cité Internationalé des Arts (Paris, 2008) ile International Studio & Curatorial Program'de (New York, 2004-2005) misafir sanatçı programlarına katıldı.

Serginin küratörlüğünü üstlenen **Zeynep Öz**, şu anda bağımsız olarak çalışıyor. Şu anda 10. BACA (Bondefanten Award for Contemporary Art) Ödülünü alan Marwan Rechmaoui'nin 2019 Mayıs ayında Bondefanten Müzesi'nde açılacak olan sergisinin küratörlüğünü yapıyor.

2017'de 13. Sharjah Bienali'nin İstanbul ayağının küratörlüğünü yapan Öz, 2016'da Japonya'daki Aichi eyaletinin üç şehrinde düzenlenen 3. AichiTrienali'nin eş küratörleri arasında yer aldı. SPOT Projects'in kurucularından olan Öz, 2011–2017 arasında SPOT Üretim Fonu'nun da direktörlüğünü üstlendi; bu süreç zarfında *DBP/ Produce 1, 2, 3* serisinin küratörlüğünü yaptı. 2015–2017 yılları arasında Beyrut'ta AshkalAlwan tarafından yürütülen Home Workspace sanat eğitim programının akademik komitesinde yer aldı.

Öncesinde Ashkal Alwan'ın düzenlediği Home Works 6'de (2013) *Plastic Veins* adlı projenin küratörlüğünü, Home Works 5'in (2010) ise asistan küratörlüğünü üstlendi; ayrıca 2016'da SALT'ta gerçekleştirilen *Ortak Bölenlerin En Büyüğü* adlı film programının ve 2013'te Münster'deki Westfälischer Kunstverein'da gerçekleştirilen *Selling Snails in the Muslim Neighborhood* projelerini düzenledi. Öz, Bard College'da küratöryel çalışmalar alanında yüksek lisans, Dartmouth College'da matematik ve sanat dallarında lisans eğitimini tamamladı.

Linkler:

iksv.org

<https://www.incieviner.net/>

<https://multeciyimhemserim.org/2017/04/27/hannah-arendtin-we-refugees-baslikli-yazisinin-cevirisi/>